

Et storverk av en lærebok

Per Brodal:
Sentralnervesystemet 4. utgave
Universitetsforlaget, 2007
620 sider
Pris kr. 699,-
ISBN 987-82-15-00958-2

Den store læreboken i sentralnervesystemets anatomi, skrevet av professor Per Brodal, er kommet i ny utgave. Bokens målgrupper er medisin-, fysioterapi-, og psykologistudenter. Den fortjener så absolutt en omtale.

Dette er fjerde utgave av boken, og den bygger noe på Alf Brodals bok, som kom første gang for nærmere 60 år siden. At det på under 20 år både har vært behov – og praktisk mulig – å

produsere 4 utgaver, sier en hel del både om den rivende utvikling der er i faget og om forfatterens arbeidskapasitet.

For dette er et tvers gjennom imponerende verk. Særlig tatt i betraktning at oppgaven er å gi innsikt i et felt som er bortimot grenseløst komplisert, er det tilfredsstillende å kunne konstatere at man takket være denne boken blir gitt en reell sjanse til å lære både de store linjene og massevis av spennende detaljer innen nervesystemet.

I forhold til tidligere utgaver er det på illustrasjonssiden boken virkelig har hevet seg. Når sant skal sies var de tidligere figurene verken spesielt enhetlige eller store estetiske nytelser. I den foreliggende utgaven er samtlige figurer nye; de er i flerfarge og holdt i svært instruktive – og ikke minst behagelige fargetoner. Det er jo strukturer det er snakk om, og stort sett strukturer som få har noe forhold til når de begynner å studere nervesystemet, og som det derfor er tidkrevende å skape mentale bilder av. I denne prosessen er gode figurer mer verdt enn tusen ord, og her har altså boken virkelig gjennomgått en solid forbedring. Inndeling og fremleggelsen av stoffet er svært leservennlig, og behørlige hensyn er tatt til nykommerne som skal inn i CNS-riket for første gang. Boken er delt i 6 hoveddeler, og hver del innledes med en oversikt. I tillegg starter hvert enkelt kapittel med å oppsummere det grunnleggende, før stoffet presenteres i mer detalj. Det sier litt om sakens realitet at det innledende kapittelet, om nervesystemets bygning og funksjon, er på ca 140 sider. Men enten man liker det eller ei, dette er ikke til å komme utenom. Etter dette følger de store delene: Sensoriske systemer, Motoriske systemer, Hjernestamme og hjernenerver, Det autonome nervesystem, og til slutt på toppen av det hele, Cortex cerebri.

Det er informativ og spennende lesning hele veien, skrevet i en lett og inspirerende stil. Et vell av detaljer er med, men det er stort sett ikke vanskelig å holde linjene, ettersom det hele trekkes stadig sammen i de relevante sammenhengene. En trøst for begynnerne er dessuten at det mer og mer er klart at nervesystemet virker som en helhet, hvor svært mange deler er med på svært mange av prosessene. Med cirka 100 milliarder nevroner og cirka 10 000 synapser per nevron blir det jo en del muligheter for samspill.

Kanskje er det lov å komme med litt pirk på detaljer. Språket er stort sett rent og tydelig, men en anelse av bokstavxenofobi gir seg en del merkelig utslag. Hva er for eksempel feil med betegnelsen plexus brachialis? Det brukes jo over hele verden. Men her har man innført ordet «armnervefletningen» til erstatning, det er jo et misfoster av et ord. Jeg venter bare på at man begynner å skrive «nerveselle», men der går kanskje grensen; bokstavene c og x er fortsatt med i det norske alfabetet. Dessuten brukes ordet «kroppen» litt forskjellig; noen steder synonymt med truncus, andre steder menes hele organismen. Men som sagt, dette er pirk.

Hvor detaljert bør det så være? Hvor mye bør tas med i en slik bok? Svaret er selvsagt avhengig av hvem som leser, og hvorfor de leser. For fysioterapistudenter er boken etter mitt syn noe for omfattende; det blir litt vanskelig å komme inn i, og det blir et stadig problem å sortere det aller viktigste fra resten. Nervesystemets normale anatomi og fysiologi leses ofte ferdig i løpet av første studieår, sammen med en rekke andre nye fag, og da er det særlig viktig raskt å kunne finne de store linjene. Men det skal sies at når man blir kjent med boken, og særlig tekstens inndeling i forskjellige bokser, bør ikke dette være for tungt.

Gevinsten er at man gis anledning til å bli klok på et svært viktig og fascinerende fagfelt.

Teknisk er skrifttypen i hovedteksten Times, og det er behagelig lesning hele veien.

Harald Kryvi
Fysioterapiutdanningen, Høgskolen i Bergen